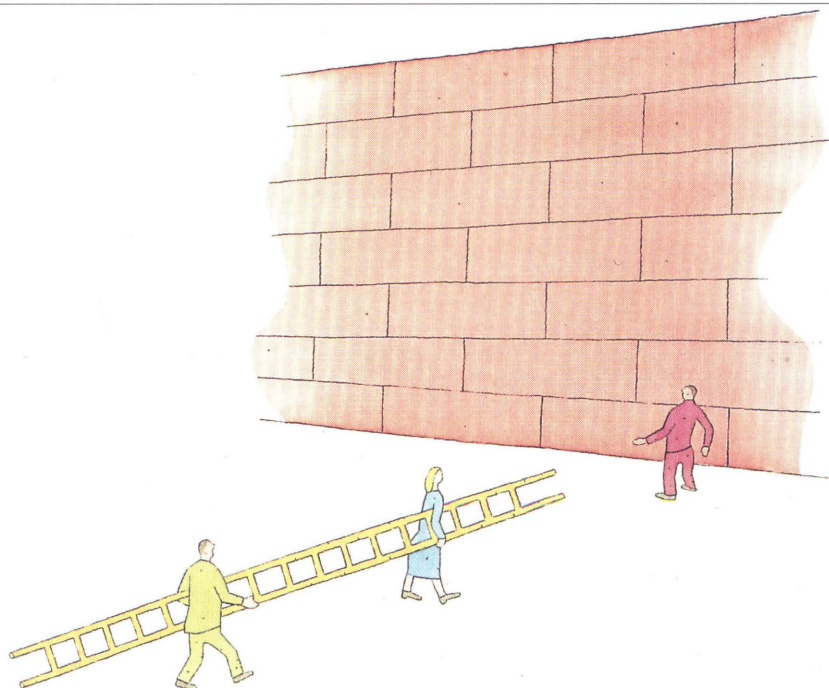

GRONINGEN FRIESLAND DRENTHE IN DE EUROPESE UNIE

Voorwoord

Dit is de eerste keer dat de Europese Commissie een serie van aparte publicaties maakt over de regio's, en met name hun Europese belangen erbij, maar dan per regio. Dit is gedaan in het hele Europa van de twaalf.

Wij hebben niet gestreefd naar volledigheid; eigenlijk gaat het meer om voorbeelden, wat tot op heden gebeurd is. Wat er in de volgende jaren nog komt, is hier niet behandeld.

Als u dus iets mist, een project, al of niet gerealiseerd, is dat de reden. Toch hopen we hiermede een beeld te geven van hoe belangrijk de rol is van regio's, gemeenten en provinciën in de Europese Unie.

Europese Commissie
Bureau in Nederland
Korte Vijverberg 5
2513 AB Den Haag
Telefoon: 070-3469326
Telefax: 070-3646619

Europees Parlement
Voorlichtingsbureau
Korte Vijverberg 6
2513 AB Den Haag
Telefoon: 070-3624941
Telefax: 070-3617896

Manuscript voltooid in januari 1994
Illustraties: Anne Howeson - Lionel Koechlin

Uitgever: Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen
Luxemburg, 1994

© EGKS-EEG-EGA, Brussel - Luxemburg, 1994
Overneming met bronvermelding toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden

Gedrukt in Den Haag

INHOUDSOPGAVE

– De Europese Unie en de Regio's	2
– Groningen in Europa	8
– Friesland in Europa	11
– Drenthe in Europa	14

DE EUROPESE UNIE EN DE REGIO'S

De Europese Unie is tegenwoordig een machtige instantie met meer dan 340 miljoen inwoners in de 12 Lidstaten. De Unie vertoont door haar geschiedenis en geografie een grote variatie op allerlei gebied die gestalte wordt gegeven door de aangesloten regio's. Deze variatie vormt een van haar meest waardevolle troeven. Echter, niet alle regio's hebben hetzelfde ontwikkelingspeil. Vandaar ook dat het creëren van onderlinge eenheid een van de belangrijkste doelstellingen van de Europese constructie is.

I De variëteit in de regio's, een waardevolle troef voor Europa

De regio's in de Europese Unie vertonen talloze facetten. Er zijn rijke en arme regio's, grote en kleine, maar ook industrieel of juist landelijk getinte. Niets is te vergelijken met de pro-

blemen die zich voordoen in bergachtige gebieden, in kuststreken of in grote landbouwgebieden, in sterk verstedelijkte gebieden of met de problemen die gepaard gaan met een industriële hervorming. Deze diversiteit leidt tot een veelheid aan culturen en ervaring, hetgeen synoniem is aan de rijkdom die dit voor de Europese Unie betekent.

De verschillen zijn echter niet alleen van geografische, sociologische of economische aard; zij zijn ook institutioneel. De regio's zijn in verschillende structuren onderdeel van de Staten: federatief, gedecentraliseerd of unitair. Vandaar de verschillen in gezag en capaciteit van de ene regio ten opzichte van de andere en daarmee een andere mate van belangrijkheid in Europa. Bepaalde regio's hebben namelijk genoeg capaciteiten op diverse gebieden, zoals onderwijs, vervoer en landbouw, terwijl andere hoofdzakelijk administratieve eenheden blijven.

De regio's hebben altijd te maken gehad met de Europese constructie. Ze hebben in economisch en sociaal opzicht en waar het gaat om humanitaire ontwikkeling, profijt gehad van de belangrijke positie die deze inneemt. Indien de Europese Unie hoofdzakelijk door de Staten wordt gevormd, heeft zij dit voor een groot deel te danken aan de onderlinge betrekkingen die de verschillende overheden over de grenzen heen op allerlei gebied hebben kunnen aangaan en die de toename van hun handelsverkeer op alle terreinen mogelijk heeft gemaakt. Het verdwijnen van de binnengrenzen en de vorming van één grote markt heeft hen volop mogelijkheden tot ontwikkeling geboden, waarvan zij gebruik hebben weten te maken door - onder meer - aan beide zijden van de grens op grote schaal samen te werken. Luxemburg bevindt zich daardoor in het centrum van een uitgebreide handelsstroom tussen Frankrijk, Duitsland en België.

Temidden van Europese instellingen is het Europees Parlement tot op heden vanzelfsprekend de plek geweest voor meningsuiting en voor medezeggenschap van de inwoners van de regionale eenheden. Veel parlementariërs

hebben, in de landen die lid zijn, andere ambtstermijnen in een regionaal kiesdistrict. Hierdoor kunnen kiezers behalve de parlementaire ontwikkelingen, ook de activiteiten afmeten die een afgevaardigde heeft ontplooid voor acties ten behoeve van hun regio. Het Europees Parlement is aldus een van de plekken geweest waar de volgende ideeën zijn ontstaan, volgens welke het welslagen van de Europese integratie voor een belangrijk deel afhangt van de homogene ontwikkeling van de Europese regio's.

Deze Europese regio's hebben uitgebreid deelgenomen aan het debat dat vooraf is gegaan aan de inwerkingtreding van het Verdrag van de Europese Unie. Enkele van de ideeën die zij hebben geopperd zijn hierin terug te vinden.

Sinds kort hebben zij een directe stem in het kapittel in de zaken van de Europese Unie, en wel via het Comité van de regio's. Dit orgaan, dat begin 1994 is geïnstalleerd, is met z'n 189 leden het vertegenwoordigende orgaan van de

territoriale overheden van de 12 Lidstaten. Zij heeft een adviserende rol t.a.v. grote vraagstukken van de Europese Unie en vertegenwoordigt het standpunt van de regio's bij belangrijke zaken voor het toekomstige Europa.

Aan de andere kant van de rijkdom die verschillende regio's Europa opleveren en de steeds grotere deelname van de regio's aan de Europese constructie, staat een van de uitdagingen waar deze zich geconfronteerd mee ziet, namelijk het verminderen van de grote verschillen in ontwikkelingspeil.

Foto:
Eigendom Commissie

Jacques Delors, voorzitter
Europese Commissie

Citaat:

"De deelname van de regio's aan de eenwording van Europa is een essentiële factor voor succes. Het is onze manier om ons dichter bij het doel te brengen van de Europese Unie, die zijn kracht voornamelijk put uit de economische, sociale en culturele tradities van de regio's en haar verbondenheid met deze tradities".

Jacques Delors, Lezing voor het Parlement en de Senaat van Beieren, München, 1.2.91

II Interne eenheid, een belangrijk doel van de Europese Unie

Het Verdrag van de Europese Unie, dat per 1 november 1993 in werking is getreden, is het bewijs van de prioriteit die wordt gegeven aan het beleid dat gericht is op economische en sociale eenheid. Dit beleid moet de verschillen in ontwikkeling verminderen en het de regio's mogelijk maken om beter te profiteren van één binnenmarkt en daarna, op termijn, van één munteenheid. De wil om onderlinge steun te geven, komt tot uiting in het ambitieuze regionale beleid dat wordt gevoerd, en dat tot doel heeft de minder welvarende regio's te helpen hun achterstand in te halen, en hun leefklimaat te veranderen of veilig te stellen.

Als men de levensstandaard van de inwoners van de Europese regio's vergelijkt, dan is die in de rijkste regio's van de Gemeenschap, Hamburg en Ile-de-France, vier maal hoger dan in de armste regio's, die voornamelijk in vier landen gelegen zijn: in Griekenland,

Spanje, Portugal en Ierland. Het was duidelijk dat een voortdurende van deze verschillen zwaar zou drukken op de toekomst van de Unie. Het bleek dan ook van belang om de levensstandaard van de armste regio's te verhogen zodat de producten van de meest ontwikkelde regio's ook voor de inwoners van de armere regio's bereikbaar zouden worden. Het gaat hierbij niet alleen om een probleem van solidariteit maar vooral ook om een economische noodzakelijkheid voor heel Europa. Daarom is een gedeelte van de rijkdom van bepaalde regio's, tussen het budget van de Unie door, opnieuw verdeeld onder de regio's die het minst bedeed zijn.

Deze actie is hoofdzakelijk gericht op drie kernpunten, die overeenkomen met drie soorten regionale problemen:

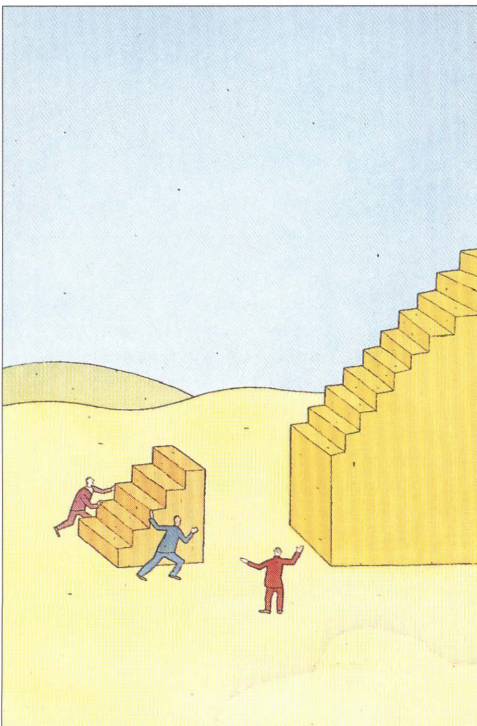
De ontwikkeling van de regio's in de zuidelijke en westelijke rand van de Gemeenschap (2/3 van Spanje, Zuid-Italië, Griekenland, Portugal, Ierland en Noord-Ierland, bepaalde regio's in Frankrijk) en de nieuwe Duitse Länder.

Het omschakelen van de regio's die zwaar door de achteruitgang van de industrie worden getroffen, en waarin meer dan 16% van de bevolking in de Gemeenschap is verenigd.

Het behoud van kwetsbare of onbewoonde plattelandsgebieden, hetgeen 5% van de bevolking in de Gemeenschap betreft.

De hulp die onder de noemer regionale ontwikkeling wordt geboden, berust op drie principes die garanderen dat fondsen op de juiste wijze worden aangewend:

- Subsidiariteit: de verantwoordelijkheden moeten worden uitgevoerd op een niveau dat het dichtst bij de realiteit ligt. Derhalve zijn het de Staten en regio's die aangeven op welke gebieden er ontwikkeling benodigd is, waar de programma's die door de Gemeenschap worden gefinancierd tot stand komen.
- Samenwerking: alle deelnemers - nationaal, regionaal en lokaal -, moeten meewerken aan de voorbereiding en uitvoering van de programma's en toezien op een goede afwikkeling.

- Additionaliteit: de bijdrage van de Gemeenschap moet worden gezien als een aanvulling op, en dus geen vervanging van, overeenkomstige steunmaatregelen van de lidstaten om het gewenste effect te bereiken.

Op basis hiervan intervenueert de Gemeenschap door middel van twee hoofdinstrumenten, te weten het Cohesiefonds en de Structuurfondsen.

Het Cohesiefonds, dat voornamelijk gericht is op de verkeersinfrastructuur en milieubescherming, moet de vier armste landen helpen hun partners te benaderen in een poging te komen tot een economische convergentie. Dit vormt een onvermijdelijke voorwaarde voor deelname aan de laatste etappe van de Economische en Monetaire Unie en de totstandkoming van één geldeenheid. In de periode 1993 - 1999 zal het budget van het Cohesiefonds 15,1 miljard ECU bedragen.

De structuurfondsen vormen de belangrijkste bijdrage van de Unie aan de vermindering

van de regionale verschillen. Zij vormen meer dan 25% van het budget van de Unie en zijn onder te verdelen in drie verschillende fondsen: het Europees Sociaal Fonds (ESF), het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Oriëntatie en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL).

Ongeveer tweederde van de structurele fondsen wordt besteed aan de regio's die met voorrang moeten worden gesteund. Deze zijn in alle Lidstaten te vinden, met uitzondering van Luxemburg en Denemarken. Voor de periode 1993-1999 zal het totaalbudget van de structurele fondsen 141 miljard ECU's zijn, dat bestemd is voor diverse activiteiten, zoals beroepsopleiding, milieubescherming, hervorming van de landbouwactiviteiten, verbeteringen op het gebied van voorzieningen en infrastructuur en de modernisering van bedrijven en de ontwikkeling van nieuwe activiteiten die werkgelegenheid scheppen.

Het resultaat van de solidariteitsinspanningen van de Unie ten opzichte van de armste regio's is derhalve aanzienlijk. Hoewel de structurele fondsen en andere interventiemiddelen in 1993 niet meer dan 0,3% van het Bruto Nationaal Produkt van alle Lidstaten uitmaakten, vormden zij in bepaalde landen 3, ja zelfs 4% van het BNP: een bepaald niet te verwaarlozen bijdrage aan de economische ontwikkeling in deze landen en aan de verbetering van de levensstandaard van de bevolking aldaar.

Citaat:

"Dit Europa moet, om efficiënt, krachtig en democratischer te worden, niet alleen zijn volkeren en naties verenigen, maar ook de regio's meer laten deelnemen aan het communautaire leven".

Jacques Delors, Toespraak tijdens de 73e internationale beurs van Lyon, 6.4.91

III Regionaal beleid, vóór alles ten dienste van de inwoners

Als het belang van de regionale zaak door de Europese constructie erkend is en als de door de Unie goedgekeurde inspanningen voor de regionale ontwikkeling zo belangrijk zijn, is dat allereerst omdat het optreden van de Gemeenschap bedoeld is voor de inwoners en verbetering van hun dagelijkse levensstandaard. Tal van communautaire programma's hebben derhalve betrekking op activiteiten van de bevolking op allerlei gebied.

De toekomstige deelnemers aan het leven in de regio's moeten elkaar beter kennen en begrijpen. Dat is het doel van ERASMUS, het programma dat studenten van verschillende afkomst de mogelijkheid biedt hun studie te volgen aan universiteiten in andere Europese landen, om zo kennis en nieuwe ideeën op te doen waarvan men later thuis kan profiteren. Hetzelfde geldt voor kennis van de talen uit de Unie, dankzij het programma LINGUA. Het vergelijken van ideeën en know-how wordt eveneens op grotere schaal tot uitdrukking gebracht dankzij enkele kaderprogram-

ma's op het gebied van onderzoek en ontwikkeling die, zoals SPRINT, een vergaande samenwerking mogelijk maken tussen laboratoria, universiteiten en bedrijven, en dan met name de kleine en middelgrote bedrijven voor technische projecten die perspectief bieden.

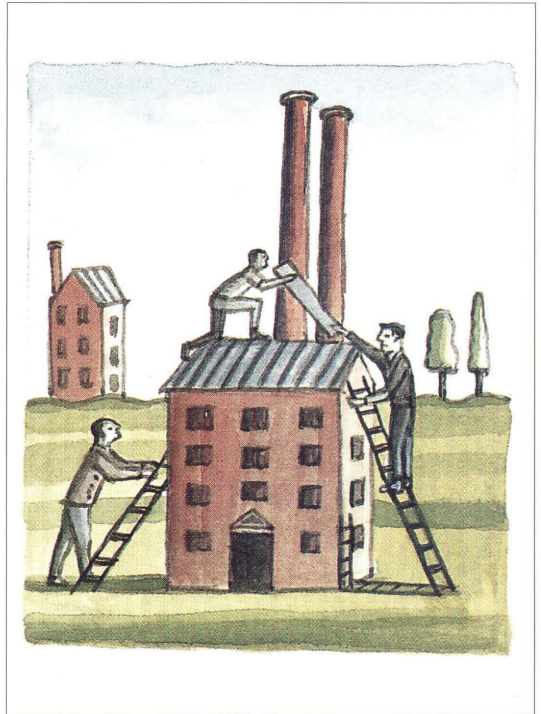
Het is eveneens belangrijk dat de inwoners zich gesterkt voelen in hun gerechtvaardigde wens om te kunnen wonen en werken in de regio waar zij vandaan komen. Vandaar ook dat de realisatie van transeuropese netwerken, zowel op zakelijk gebied als waar het gaat om verkeersinfrastructuur en informatie-overdracht, de ontsluiting van de meest geïsoleerde regio's en de regio's die aan de uiterste rand van de Unie zitten, vergemakkelijkt en het verschijnsel dat men deze regio's verlaat, moet beperken. Vanuit deze optiek wordt m.b.v. het programma LEADER dan ook prioriteit gegeven aan het behouden van landbouwers in de meest kwetsbare landbouwgebieden, zoals in bergachtige gebieden, en aldus rekening houdend met de belangrijke rol die zij spelen in het behoud van het landschap.

In de regio's die te lijden hebben onder de industriële veranderingen, worden herstructureringsactiviteiten (het KONVER-programma) uitgevoerd, zoals het creëren en implementeren van vervangende activiteiten voor de achteruitgaande industrie; bijvoorbeeld het toerisme. Deze activiteiten maken deel uit van de wens om inwoners te helpen om in de regio van hun afkomst te kunnen blijven.

De communautaire hulp richt zich tevens op het bevorderen van de kansen van nieuwe groepen deelnemers op de arbeidsmarkt. Dat is met name het geval bij het programma NOW, dat zich richt op het bevorderen van gelijke kansen voor vrouwen op het gebied van de werkgelegenheid in de minst rijke regio's van de Unie.

Dankzij de deelname aan deze activiteiten kunnen inwoners van alle Europese regio's, elk met hun eigen specifieke karakter en cultuur, elkaar beter leren kennen en begrijpen en het idee van een verenigd Europa, dat juist door z'n verscheidenheid sterk is, bespoedigen.

GRONINGEN IN EUROPA

Met een bevolkingsdichtheid die aanzienlijk lager ligt dan in de rest van Nederland, maar nog steeds 30% boven het Europese gemiddelde, heeft Groningen een landbouwtraditie die flink wat steun heeft gehad van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze traditie heeft inmiddels echter enigszins aan economische betekenis ingeboet als gevolg van de industrialisatie en verstedelijking. De hoofdstad Groningen en de omgeving daarvan trekken een groot deel van de bevolking uit de hele regio aan. De omvang van het gebied en de totale bevolking benaderen die van het groothertogdom Luxemburg.

Tot voor kort nog heeft Groningen te lijden gehad van het feit dat zij een afgelegen positie innam ten opzichte van de rest van Nederland. Deze situatie is echter aan het veranderen doordat de binnengrenzen van de Europese Unie vervagen en doordat de inter-regionale samenwerking met de Duitse regio's

Nedersaksen en Bremen steeds nauwer wordt.

Hoewel Groningen vroeger een plattelandsgedebied was, is tegenwoordig slechts 5% van de beroepsbevolking van Groningen werkzaam in de landbouw, terwijl 66% in de dienstverlening werkt. Deze verhouding komt overeen met die in de Duitse regio Schleswig-Holstein en die in Denemarken. De provincie Groningen heeft een exportgerichte economie. De helft van de totale productie is bestemd voor afnemers van buitenaf. De belangrijkste industrieën hebben te maken met aardgas en huishoudelijke apparaten.

De stad Groningen vormt het belangrijkste centrum van heel Noord-Nederland, en omvat tal van wetenschappelijke instellingen, een beroemde universiteit en een wetenschapspark. Er wordt met tal van instellingen in andere delen van de Europese Unie kennis uitgewisseld op academisch niveau en op het gebied van onderzoek.

	Oppervlakte Km ² 1990	Bevolking x 1.000 1991	Bevolkings- dichtheid/km ² 1990	BBP/inwoner EG = 100 1991
Groningen	2.970	559	187	140
Nederland	41.006	15.067	347	104
EG	2.252.791	344.704	153	100

1. Steun aan de Provincie

Regionale ontwikkeling

Tussen 1989 en 1993 heeft de Europese Unie 91,4 miljoen ECU's aan Groningen en het zuid-oosten van de provincie Drenthe gegeven om vier projecten af te ronden.

Deze omvatten:

- hulp aan het midden- en kleinbedrijf door het opzetten van tijdelijke opleidingen bedrijfskunde aan de universiteit van Groningen, het bouwen van een opleidingscentrum voor autoslopers en een opleidingscentrum voor het runnen van een boerenbedrijf;

- de universiteit van Groningen werkt in samenwerking met de universiteit in de Duitse stad Oldenburg aan een onderzoeksproject voor het op de markt brengen van biotechnologische producten;
- toerisme: het aanleggen of verbeteren van fietspaden in Drenthe, het verbeteren van een waterweg tussen Oosterdiep en Borgerswold, en het verbouwen van een vakantieoord dat via een netwerk van kanalen in verbinding staat met Duitsland;
- een proefproject voor sociale vernieuwing in het Groningse gebied Korreweg-Oosterpark d.m.v. samenwerking tussen bedrijfsleven en overheid.

Foto:
Dhr. J. Bosboom

Zetel hoofd-directie PTT,
Groningen

De Europese Investeringsbank

De Europese Investeringsbank biedt speciale langlopende- en middellanglopende leningen en staat borg voor investeringsprojecten die bijdragen aan de economische ontwikkeling van de regio, bijvoorbeeld waar het gaat om transport, telecommunicatie, energievoorziening, of die de kwaliteit van het leven van de inwoners verbeteren. Tussen 1989 en 1992 heeft de Europese Investeringsbank 14,4 miljoen ECU's aan leningen verstrekt voor investeringen in de provincie Groningen.

Landbouw

De Europese Unie heeft verschillende fondsen die boeren in Groningen de mogelijkheid bieden om het rendement van hun machines te vergroten en de omstandigheden waarin zij hun producten verwerken en op de markt brengen te verbeteren.

Voor verwerking en marketing heeft de Europese Unie tussen 1991 en 1993 ruim 960.000 ECU's toegekend aan in totaal zeven projecten, waarbij het ging om aardappelen, pluimvee en ecologische producten.

Elk jaar krijgen 20 boeren hulp van de Europese Unie voor het moderniseren van landbouwmachines; 140 boeren ontvangen een inkomen voor het werken onder van nature vijandige of moeilijke omstandigheden, en 10 jonge boeren krijgen financiële steun voor het opzetten van hun nieuwe bedrijf.

2. Samenwerking met andere regio's

Voorbeeld van een interregionaal samenwerkingsproject dat door de Europese Unie is gesponsord:

WTFC - Walled Town Friendship Circle. Dit project heeft tot doel om kennis en middelen uit te wisselen tussen Groningen en drie Europese steden, te weten Chepstow en Conwy in Wales en Alcudia op de Balearen, om samen te werken op het gebied van toerisme. Tijdens dit gewaagde project, dat werd gesponsord door de Europese Unie, werd het aantal bezoekers en de invloed van toerisme op het milieu onderzocht, en werd naar methodes gezocht om een steviger management-beleid te ontwikkelen.

3. Onderzoek en Ontwikkeling

Tussen 1987 en 1992 heeft de Europese Unie meer dan 200 onderzoeks-samenwerkingsverbanden gestimuleerd tussen bedrijven, onderzoeksinstituten en universiteiten in Groningen en hun tegenhangers in heel Europa. Dergelijke samenwerkingsverbanden zijn bedoeld om kennis te bundelen en nieuwe technieken te ontwikkelen op allerlei gebied. Het hoogste aantal samenwerkingsprojecten tot nog toe is tot stand gebracht met Duitse, Engelse, Belgische en Franse instellingen. Naast het ontplooiën van activiteiten voor het stimuleren van dergelijke 'vennootschappen', heeft de Europese Unie ook financiële hulp geboden door toekenning van in totaal 6,5 miljoen ECU's.

4. Onderwijs

ERASMUS is in de Europese Unie het belangrijkste programma voor interuniversitaire uitwisselingen van jonge mensen. Vijf van de 13 geschikte hogere beroepsopleidingen in deze provincie namen deel aan de in totaal 74 student-uitwisselingsprogramma's in 1992/93 (10,1% van het landelijke totaal). Ongeveer 646 studenten verlieten de provincie om in een ander lidstaat van de Europese Unie te gaan studeren, terwijl 547 studenten naar de provincie togen om daar te studeren. Bedrijfskunde was bij beide groepen studenten de meest gevolgde studie. Groot-Brittannië en Duitsland waren de meest gekozen gastlanden en landen van herkomst. De Universiteit van Groningen was verreweg het meest actief: meer dan de helft van de 'mobiele' studenten gingen naar deze instelling toe of waren hiervan afkomstig. De Universiteit van Groningen neemt ook deel aan uitwisselingsprogramma's op het gebied van geschiedenis: in totaal ongeveer 21 studenten werden verwacht in 1992/93 te zullen deelnemen.

In het kader van LINGUA, het programma van de Europese Unie voor het stimuleren van onderwijs in en het gebruik van vreemde talen op scholen en in het bedrijfsleven, was Groningen betrokken bij drie projecten van landelijk gezien totaal 39. Bij twee van de projecten trad Groningen als partner op; bij de derde als coördinator. Groningen ontving hiervoor een financiële bijdrage van in totaal 130.000 ECU.

Voor het Monnet Project ontvingen studenten van de Universiteit van Groningen in totaal 71.000 ECU's subsidie om specifieke aspecten van Europese integratie te onderzoeken.

5. Milieubescherming

Het Randmeren project

De keten van meren die de Randmeren wordt genoemd, is ontstaan na de sluiting van de voormalige Zuiderzee en is gelegen tussen de nieuwe polders en het oude vasteland. Er is hier een zoetwater-omgeving gevormd en langs de oevers, aan de waterkant, is een belangrijke vegetatie ontstaan, die grote vogelpopulaties aantrekt met soorten als de roerdomp *Botaurus stellaris*, het woudaapje

Ixobrychus minutus, de zwarte stern *Chlidonias niger*, de purperreiger *Ardea purpurea* en de lepelaar *Platalea leucorodia*. Doordat de Randmeren voor diverse doeleinden worden gebruikt (als doorgangsroute voor de scheepvaart, maar ook voor zandwinning, watersporten, recreatie, vissport, en als natuureservaat) was een geïntegreerd concept-beleidsplan voor het gebied benodigd. De meren zijn een radertje in de as die het drassige gebied in het Nederlandse ecologische netwerk vormt.

Activiteiten als voorbereiding op de realisering van een netwerk van beschermde gebieden in het zuidelijke deel van de Noordzee en het westelijke deel van de Baltische Zee

Het project is een gezamenlijke inspanning van instellingen in Denemarken, Nederland en Duitsland, die samenwerken met hun tegenhangers in de landen rond de Baltische Zee. Het belangrijkste doel is om een methode te ontwikkelen waarmee het concept van Speciaal Beschermde Gebieden voor vogels kan worden toegepast voor zeebewoners. Er zijn twee gebieden, elk met hun eigen specifieke problemen t.a.v. biologie en beheer en hun eigen administratieve en juridische structuur gekozen als onderzoekslokatie. In het zuidelijke deel van de Noordzee en in het westelijke deel van de Baltische Zee wordt een projectcyclus uitgevoerd die begint met het verzamelen van gegevens, waaronder ook uitgebreid veldonderzoek valt, gevolgd door een afbakening van gebieden die belangrijk zijn voor zeedieren, en ten slotte het formuleren van een strategie voor het realiseren en beheren van een netwerk van beschermde zeegebieden.

ACE

Het ACE project draagt bij aan een groter programma. De doelstellingen waren om een nieuw broedeilandje te bouwen voor de gewone stern als vervanging voor bedreigde broedplaatsen, om dijken te bouwen als afscheiding tussen recreatie- en natuurgebieden, en om een patrouilleboot aan te schaffen voor het houden van toezicht. Het algemene doel dat wordt nagestreefd is om de verschillende gebruiksmogelijkheden van hetzelfde gebied (vrijtijdsbesteding en natuurbehoud) te combineren.

FRIESLAND IN EUROPA

Voor Nederlandse normen heeft Friesland een lage bevolkingsdichtheid, hoewel deze boven het gemiddelde van de Europese Unie blijft. Qua oppervlakte en bevolking komt het overeen met de Engelse regio Lincolnshire en het Spaanse Cantabria.

Het karakteristieke landschap dat bezaaid is met meren, is een bezienswaardigheid voor toeristen en natuurliefhebbers uit de hele Europese Unie en ver daarbuiten. Het karakter van het gebied, dat tussen 1500 en 1900 grotendeels op de zee werd teruggewonnen, bestaat eruit dat de provincie voor Europese normen een uitzonderlijk laag percentage beboste gebieden heeft. Vlaanderen en de Ierse Republiek hebben vergelijkbare percentages bos.

De goede verbindingen met de gebieden in de Randstad hebben een belangrijke rol gespeeld bij de motivatie van een toenemend aantal bedrijven, met name banken en verzekeringsmaatschappijen, om kantoren in de hoofdstad Leeuwarden te vestigen. Dankzij een dergelijke tendens heeft de dienstverlenende sector

de afgelopen twee decennia een enorme hausse gekend, en is daardoor de belangrijkste bron van werkgelegenheid geworden. Ondanks deze ontwikkeling blijft de landbouw de belangrijkste economische activiteit, hoewel de produktiviteit door moderne technieken is gestegen en de werkgelegenheid in deze sector daardoor is afgenomen tot niet meer dan 6% van de totale beroepsbevolking. Het boerenbedrijf in de provincie is volledig geïntegreerd in de structuur van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Deze combinatie van een sterke concentratie van werkgelegenheid in de dienstverlenende sector en een klein percentage in de landbouwsector is elders in Europa hoofdzakelijk te vinden in Denemarken en de Duitse regio Schleswig-Holstein.

Door moderne technieken en het Europese landbouwbeleid is er aanzienlijk meer afwisseling gekomen in de Friese landbouw en heeft de zuivelindustrie, die eerder zo kenmerkend was voor de economie in de provincie, er niet langer de overhand.

	Oppervlakte Km ² 1990	Bevolking x 1.000 1991	Bevolkings- dichtheid/km ² 1990	BBP/inwoner EG = 100 1991
Friesland	5.770	601	104	85
Nederland	41.006	15.067	347	104
EG	2.252.791	344.704	153	100

1. Steun aan de Provincie

Regionale ontwikkeling

In de periode 1989-1993 heeft de Europese Unie in totaal 44 miljoen ECU's via ontwikkelingsfondsen aan de provincie Friesland toegekend. Deze zijn voor verschillende initiatieven aangewend.

waaronder:

- de bouw van het aquaduct Grouw, dit is een tunnel die het mogelijk maakt om het Prinses Margrietkanaal onder de A32 door

te laten stromen. Het Prinses Margrietkanaal is een belangrijke waterweg die Amsterdam met het Noorden verbindt. Elk jaar varen er 22.000 vrachtschepen en 80.000 pleziervaartuigen doorheen. De A32 daarentegen, verbindt de hoofdstad van Friesland, Leeuwarden, met het centrum van het land. De benodigde investering voor de bouw van het aquaduct bedroeg 33 miljoen ECU, waarvan er 6 miljoen voor de rekening van de overheid waren;

- het opzetten van advies- en informatiecentra voor het midden-en kleinbedrijf om de

Foto: Dhr. W. Walta

Project met EG-steun, Aquaduct Grouw

marketing van hun produkten te verbeteren en werkzaamheden ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling te stimuleren.

De Europese Investeringsbank

De Europese Investeringsbank biedt speciale langlopende- en middellanglopende leningen en staat borg voor investeringsprojecten die bijdragen aan de economische ontwikkeling van de regio, bijvoorbeeld waar het gaat om transport, telecommunicatie, energievoorziening, of die de kwaliteit van het leven van de inwoners verbeteren. Tussen 1989 en 1992 heeft de Europese Investeringsbank voor 7,1 miljoen ECU's aan leningen verstrekt voor investeringen in de provincie Friesland.

Landbouw

De Europese Unie heeft verschillende fondsen die boeren in Friesland de mogelijkheid bieden om het rendement van hun machines te vergroten en de omstandigheden waarin zij hun produkten verwerken en op de markt brengen te verbeteren.

Voor verwerking en marketing heeft de Europese Unie tussen 1991 en 1993 ruim 900.000 ECU's toegekend aan in totaal zeven projecten, waarbij het ging om aardappelen, pluimvee, vlees en ecologische produkten.

Elk jaar krijgen zo'n 125 boeren hulp van de Europese Unie voor het moderniseren van landbouwmachines; 170 boeren ontvangen een inkomen voor het werken onder van nature vijandige of moeilijke omstandigheden, en 20 jonge boeren krijgen financiële steun voor het opzetten van hun nieuwe bedrijf.

Projecten die worden gesteund door de Europese Unie zijn onder meer:

- het aanbrengen van variatie in de productie waarbij er meer activiteiten worden ontplooid die zijn aangepast aan de lokale omstandigheden, zoals: biologische landbouw, tuinbouw, plantenteelt, kasgroenten en vleesproductie;
- het opzetten en ontwikkelen van bedrijven waar potentieel werkgelegenheid wordt geschapen;
- het bevorderen van het toerisme door een adequate infrastructuur te realiseren.

2. Onderwijs

ERASMUS is in de Europese Unie het belangrijkste programma voor interuniversitaire uitwisselingen van jonge mensen. Vijf van de 14 geschikte instellingen in deze provincie namen deel aan de in totaal 16 student-uitwisselingsprogramma's in 1992/93 (2,2% van het landelijke totaal). Ongeveer 150 studenten verlieten de provincie om in een andere lid-

staat van de Europese Unie te gaan studeren. De meerderheid hiervan ging in Groot-Brittannië of Duitsland studeren. Omgekeerd togen er ongeveer 143 studenten naar de provincie om daar te studeren; ook hierbij waren de meesten afkomstig uit Groot-Brittannië en Duitsland. Bedrijfskunde was in beide groepen studenten veruit de populairste studie. De Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (Centraal Instituut) was het meest actief: meer dan tweederde van de 'mobiele' studenten ging naar deze instelling toe of waren hiervan afkomstig.

Voor het Monnet Project ontvingen studenten aan de Technische Hogeschool in Leeuwarden en de Noordelijke Universiteit Leeuwarden in totaal 30.800 ECU's subsidie om specifieke aspecten van Europese integratie te onderzoeken.

3. Milieubescherming

Het Randmeren project

De keten van meren die de Randmeren wordt genoemd, is ontstaan na de sluiting van de voormalige Zuiderzee en is gelegen tussen de nieuwe polders en het oude vasteland. Er is hier een zoetwater-omgeving gevormd en langs de oevers, aan de waterkant, is een belangrijke vegetatie ontstaan, die grote vogelpopulaties aantrekt met soorten als de roerdomp *Botaurus stellaris*, het woudaapje *Ixobrychus minutus*, de zwarte stern *Chlidonias niger*, de purperreiger *Ardea purpurea* en de lepelaar *Platalea leucorodia*. Doordat de Randmeren voor diverse doeleinden worden gebruikt (als doorgangsroute voor de scheepvaart, maar ook voor zandwinning, watersporten, recreatie, vissport, en als natuureservaat) was een geïntegreerd concept-beleidsplan voor het gebied benodigd. De meren zijn een radertje in de as die het drassige gebied in het Nederlandse ecologische netwerk vormt.

ACE

Het ACE project draagt bij aan een groter programma. De doelstellingen waren om een nieuw broedeilandje te bouwen voor de gewone zeezwaluw als vervanging voor bedreigde broedplaatsen, om dijken te bouwen als afscheiding tussen recreatie- en

natuurgebieden, en om een patrouilleboot aan te schaffen voor het houden van toezicht. Het algemene doel dat wordt nagestreefd is om de verschillende gebruiksmogelijkheden van hetzelfde gebied (vrijtijdsbesteding en natuurbehoud) te combineren.

Activiteiten als voorbereiding op de realisering van een netwerk van beschermde gebieden in het zuidelijke deel van de Noordzee en het westelijke deel van de Baltische Zee

Het project is een gezamenlijke inspanning van instellingen in Denemarken, Nederland en Duitsland, die samenwerken met hun tegenhangers in de landen rond de Baltische Zee. Het belangrijkste doel is om een methode te ontwikkelen waarmee het concept van Speciaal Beschermde Gebieden voor vogels kan worden toegepast voor zeebewoners. Er zijn twee gebieden, elk met hun eigen specifieke problemen t.a.v. biologie en beheer en hun eigen administratieve en juridische structuur gekozen als onderzoekslokatie. In het zuidelijke deel van de Noordzee en in het westelijke deel van de Baltische Zee wordt een projectcyclus uitgevoerd die begint met het verzamelen van gegevens, waaronder ook uitgebreid veldonderzoek val, gevolgd door een afbakening van gebieden die belangrijk zijn voor zeedieren, en ten slotte het formuleren van een strategie voor het realiseren en beheren van een netwerk van beschermde zeegebieden.

DRENTHE IN EUROPA

Sporen van menselijke nederzettingen in de provincie Drenthe dateren van maar liefst 60.000 jaar geleden, toen de mammoetjagers in dit deel van Europa rondzwierven. Als een voor Nederlandse begrippen relatief arm gebied, heeft Drenthe met haar exportgerichte economie baat gehad bij de vervaging van de grenzen in de Europese Unie.

Met een oppervlakte gelijk aan het Saarland in Duitsland en een inwonersaantal dat gelijk is aan dat van Luxemburg, heeft Drenthe een uitgestrekt platteland, zonder een belangrijk stadscentrum. Meer dan 60% van het land wordt benut voor landbouw; een hoog percentage in vergelijking met de Europese normen, dat ook in Denemarken kan worden gevonden. Daarentegen is slechts tien procent van het land bebost, hetgeen minder is dan de helft van het Europese gemiddelde.

Drenthe heeft goede verbindingen met nabijgelegen centra in Nederland en Duitsland.

Dankzij een goed communicatienetwerk hebben de inwoners van Drenthe het Bruto Binnenlands Produkt per hoofd in de afgelopen veertig jaar aanzienlijk kunnen verhogen, door een arm agrarisch land te veranderen in een moderne omgeving waarin natuurlijke rijkdommen en voorzieningen een belangrijke economische rol zijn gaan spelen. De primaire sector (aardgas, olie en landbouw) voorziet in een forse 13% van het totale aantal banen. Door moderne technieken neemt de werkgelegenheid in de landbouw af. Een dergelijke afname wordt gecompenseerd door een uitbreiding in met name de dienstverlening.

Deels als gevolg van de economische bloei is de bevolking in de provincie gestaag gegroeid; opvallender dan in aangrenzende provincies het geval is. De bevolkingsdichtheid is, hoewel laag voor Nederlandse normen, hoger dan het gemiddelde in de Europese Unie.

	Oppervlakte Km ² 1990	Bevolking x 1.000 1991	Bevolkings- dichtheid/km ² 1990	BBP/inwoner EG = 100 1991
Drenthe	2.680	446	165	90
Nederland	41.006	15.067	347	104
EG	2.252.791	344.704	153	100

1. Steun aan de Provincie

Regionale ontwikkeling

Tussen 1989 en 1993 heeft de Europese Unie 91,4 miljoen ECU's aan Groningen en het zuid-oosten van de provincie Drenthe gegeven. In Drenthe ging het geld met name naar projecten t.b.v. het toerisme: het aanleggen of verbeteren van fietspaden, het verbeteren van een waterweg tussen Oosterdiep en Borgerswold, en het verbouwen van een vakantieoord dat via een netwerk van kanalen in verbinding staat met Duitsland.

De Europese Investeringsbank

De Europese Investeringsbank biedt speciale langlopende- en middellanglopende leningen en staat borg voor investeringsprojecten die bijdragen aan de economische ontwikkeling van de regio, bijvoorbeeld waar het gaat om transport, telecommunicatie, energievoorziening, of die de kwaliteit van het leven van de inwoners verbeteren. Tussen 1989 en 1992 heeft de Europese Investeringsbank 5,5 miljoen ECU's aan leningen verstrekt voor investeringen in de provincie Drenthe.

Foto: Dhr. S. Elzinga

Vrijsstaand, Drenthe

Landbouw

De Europese Unie heeft verschillende fondsen die boeren in Drenthe de mogelijkheid bieden om het rendement van hun machines te vergroten en de omstandigheden waarin zij hun produkten verwerken en op de markt brengen te verbeteren.

Voor verwerking en marketing heeft de Europese Unie tussen 1991 en 1993 300.000 ECU's toegekend aan drie projecten: een in de groente- en fruitsector en twee in de vlessector.

Elk jaar krijgen zo'n 35 boeren hulp van de Europese Unie voor het moderniseren van landbouwmachines en krijgen nog eens 20 jonge boeren financiële steun voor het opzetten van hun nieuwe bedrijf. Daarnaast ontvangen 200 boeren een directe aanvulling op hun inkomen voor het werken onder van nature vijandige of moeilijke omstandigheden.

2. Onderwijs

ERASMUS is in de Europese Unie het belangrijkste programma voor interuniversitaire uitwisselingen van jonge mensen. Slechts een van de zes geschikte hogere beroepsopleidingen in deze provincie nam deel aan de in totaal 2 student-uitwisselingsprogramma's in

1992/93 (0,3% van het landelijke totaal) van de Hogeschool Drenthe (Centraal Instituut) in Emmen. Ongeveer 9 studenten verlieten de provincie om in Groot-Brittannië of Duitsland te gaan studeren. Ongeveer 16 studenten togen naar de provincie om daar te studeren. Zij hielden zich, net als degenen die de provincie verlieten, allen bezig met technische wetenschappen en waren afkomstig uit Duitsland of Groot-Brittannië.

3. Milieubescherming

De Randmeren

De keten van meren die de Randmeren wordt genoemd, is ontstaan na de sluiting van de voormalige Zuiderzee en is gelegen tussen de nieuwe polders en het oude vasteland. Er is hier een zoetwater-omgeving gevormd en langs de oevers, aan de waterkant, is een belangrijke vegetatie ontstaan, die grote vogelpopulaties aantrekt met soorten als de roerdomp *Botaurus stellaris*, het woudaapje *Ixobrychus minutus*, de zwarte stern *Chlidonias niger*, de purperreiger *Ardea purpurea* en de lepelaar *Platalea leucorodia*. Doordat de Randmeren voor diverse doeleinden worden gebruikt (als doorgangsroute voor de scheepvaart, maar ook voor zandwinning, watersporten, recreatie, vissport, en als natuureservaat) was een geïntegreerd

concept-beleidsplan voor het gebied benodigd. De meren zijn een radertje in de as die het drassige gebied in het Nederlandse ecologische netwerk vormt.

ACE

Het ACE project draagt bij aan een groter programma. De doelstellingen waren om een nieuw broedeilandje te bouwen voor de gewone zeezwaluw als vervanging voor bedreigde broedplaatsen, om dijken te bouwen als afscheiding tussen recreatie- en natuurgebieden, en om een patrouilleboot aan te schaffen voor het houden van toezicht. Het algemene doel dat wordt nagestreefd is om de verschillende gebruiksmogelijkheden van hetzelfde gebied (vrijtijdsbesteding en natuurbehoud) te combineren.

